

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum Angelus cognoscat discurrendo. articul. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

& appetitum sentientem iam illuminatos forent producendi, magna ex parte imperio voluntatis, & appetitus subiacerent.

Angeli primū intellectū, & plerūque de cursu rerū incidere, non sunt libera.

Ad institutum ergo propius accedendo, dicendum est, cognitionem primam, qua Angelus seipsum, species, quae in eo erant, & forte pleraque alia in praesentia obiectorum intuitus est, non fuisse liberam, sed naturalem, ad eaque omnia sine vllō voluntatis imperio aduertisse, & saepe etiam temporis decursu sine vllō imperio voluntatis ad multa alia aduertere, in varias cogitationes, non secus ac nos, incidendo. In potestate verō voluntatis Angelicæ esse, vel cooperari cum intellectu, ut persistat in cognitionibus, & de quibusdam perveniat ad alias, vel impedire cogitationem, eam suppressimendo, aut aciem intellectus ad alia conuertendo.

Voluntas ut liberè intellectū applicet non est opus ut procedat eius rei in particulari, qua intelligenda est, cognitio.

Illud deinde obseruandum est, ut voluntas liberè mentem applicet, necesse non esse, ut intellectus rem ipsam, ad quam intelligendam applicatur, praecognoscat. Multa namque intellectus de nouo cognoscit per liberam applicationem voluntatis. Voluntas quidem in incognitum ferri non potest, ideòque ante omnia imperium voluntatis aliqua praecognitione opus est, verum non requiritur ut praecedat notitia eius rei, qua per liberam voluntatis applicationem cognoscitur, sed sufficit, hominem, verbi gratia, experiri se rem aliquam cognoscere, sperareque se posse cognoscere alia, vel circa illam, vel circa alia, ut per voluntatem applicet intellectum ad illa inquirenda, & cogitanda. Qui enim voluit hunc librum, ut liberè potentias cognoscens applicet ad omnia, quae in eo continentur intelligenda, non est opus, ut, quanam ea sint, praecognoscat, sed satis est, si suspicetur posse se quaedam alia in eo incluta intelligere. Denique sufficit, si expertus quis esset, quid sit cognoscere, speraretque se alicubi posse quippiam intelligere, ut liberè cogitationem in eam partem verteret, illudque cognoscat: non tamen potest velle, ut intellectus rem aliquam determinatam percipiat, quin illam etiam determinatè intellectus praecognoscat, vel illius recorderetur: eo quippe modo, quo aliquid est volitum, vel consultè, vel distinctè, & in singulari, debet etià esse praecognitum. Ex quibus constat, quid dicendū sit ad ea omnia, quae in ea confirmatione continentur.

Ad 4. Circa responsonem ad secundū D. Thomae obserua, quod quia diuersae figurae in eodem corpore exigunt diuersos ac repugnantes situs partium corporis, in quo sunt, idcirco idem corpus non potest simul affici diuersis figuris: neque enim idem corpus potest esse, simul rotundum, & triangulare: quia verò diuersae species intentionales, licet sint quasi diuersae figurae, ac similitudines obiectorum, nihilominus nihil repugnans exigunt in subiecto cui insunt, optimè possunt simul eidem intellectui inherere. Atque ita cessat argumentum, quod saepe Durandus conficit aduertens species intentionales, videlicet quod ita repugnant plures in eodem subiecto, sicut plures figurae repugnant in eodem corpore, &c.

Species diuersae eorū pugnant simul in eodem intellectu, eum figura diuersae pugnant in eodem corpore.

ARTICVLVS III.

Utrum Angelus cognoscat discurrendo.

IVVS Thomas hoc loco negat Angelos discurrere. Potissima eius ratio est, quoniam propter plenitudinem luminis intellectualis, vimque maximam, quam habent ad intelligendum, statim in principiis & causis cognoscunt veritates omnes, & effectus, qui ex eis naturaliter cognosci valent: ita nimirum, ut eodem profus intuitu, quo principia & causas cognoscunt, effectus in eis inclusos prauideant. Quod si ad aliquem effectum pro sua libertate aliquando non aduertent, quoties ad illum attendent: cognoscerent eum in principio & causa, eodem intuitu, quo tunc principium, aut causam intuerentur, ac proinde sine discursu. Vnde intelliges, ex eo quod Angeli visa causa suspendere possint pro sua libertate intuitū alicuius effectus in ea, non rectè colligi eos posse discurrere: quoniam quoties ex causa ita cognita vellent eum effectum de nouo cognoscere, eum intuerentur in causa, quam deberent contemplari, ut ex ea cognoscerent effectum illū, idque eodem intuitu, quo causam intuerentur, ac proinde sine discursu. Eodem modo inquit D. Thomas, Angelos in effectū conicere & intelligere omnes causas, quae ex eo naturaliter cognosci valent, idque eodem intuitu, quo effectum cognoscunt. Quod fit, ut nec à notitia effectus discurrant ad cognitionem causae, sed causam sine discursu in effectū agnoscat.

Cur neget D. Thomas Angelos discurrere.

Nobis verò, propter debilitatem hominis intellectus nostri, id non conuenit: ex notitia quippe praemissarum, media aliqua consequentia, ac quicquid notitiam conclusionis suae à priori, siue à posteriori procedamus, quod est discurrere, ac ratiocinari: atque inde est, ut creaturae rationales dicamur, Angeli verò intellectuales. hoc est, simplici intuitu, sine vllō discursu intelligentes: etenim in nobis cognitio principiorum, eò quod sine discursu habeatur, intellectus principiorum appellatur.

Contrarium, nempe Angelos cognoscere per discursum, asseuerant Scotus in 2. dist. 7. quaest. 1. Et Gregorius ibidem quaest. 5. artic. 2. Probaturque id Gregorius primò, quoniam motus caeli naturaliter perseverare potest in aeternum, quandoquidem quies, qua in die iudicii generalis quiescet, supernaturaliter continget: si ergo Angelus non discurreret, cognosceret simul omnes eclipses solis futuras per totam aeternitatem, nisi cursus caeli cessaret, quae procul dubio essent infinitae, atque adeò cognosceret infinita, quod est absurdum. Secundo, si Angelus non discurreret, cognosceret simul omnes species numerorum & figurarum, quae esse possunt, omnèque passiones earum: haec autem sunt infinitae, ergo haberet notitias infinitas, aut vnā quae infinitis equipolleret, quod est absurdum: Angelus ergo discurret.

Angelos discurrere asserunt Scotus & Gregorius. Primò.

Duplicem acceptionem discursus distinximus quaest. 14. artic. 7. cum D. Thomas eo loco. Proprius est, quando ex notitia vnus deuenimus in notitiam alterius, ita scilicet, ut notitia vnus efficiatur ex notitia alterius. Ad quod, quid quid Capreolus in 2. dist. 3. quaest. 2. ad argumenta contra 10. conclusionem in contrarium asserit, necessarium non est tempus, ut quaest. 14. loco citato ostensum est: necessaria tamen est pluralitas notitarum. Atque de huiusmodi discursu est hoc loco sermo. Vide quae loco citato dicta sunt.

Secundo. Discursus propriè quid.

Ad

Ad

Capreol. & Caietani solutio reicitur.

Ad 1. Greg.

Ad argumenta Gregorij Capreolus ubi supra concedit Angelum cognoscere illa omnia acta: ad eandemque sententiam videtur accedere hoc loco Caietanus. Non tamen credo eam vim inesse Angelo, ut suis viribus naturalibus simul possit ad infinita aduertere, ut supra sæpe diximus. Vnde ad primum argumentum Gregorij, neganda est prima consequentia: ut enim Angelus non discutat, non est necesse, ut omnes effectus cognoscat simul: sed ut ad quemcumque aduertat, & quemcumque cognoscat, illum in sua causa, & per notitiam, qua eam cognoscit, percipiat, si à priori cognoscere debeat. Vnde quemadmodum non est necesse, ut Angelus simul attendat ad omnem motum solis, & ceterorum corporum cælestium, qui per naturam esse potest, sed poterit solum attendere ad tantam, vel tantam partem motus, quæ esse poterit in tanto, vel tanto tempore finito: ita non est necesse, ut attendat ad omnes eclipses, quæ in futuro esse poterunt, sed poterit solum attendere ad eas, quæ in eo tempore finito esse poterunt: cum verò illas agnoscat in causa, eadem notitia & intuitu quo causam agnoscat, agnoscat sine villo discursu.

Ad 2.

Ad secundum neganda est propter eandem rationem sequela: non enim est necesse, ut simul attendat ad omnes species numerorum aut figurarum: sed poterit aduertere solum ad quasdam certas ac finitas, in eisque cognoscere passiones earum, eadem notitia & intuitu, quo species ipsas numerorum ac figurarum agnoscat, ac proinde sine villo discursu.

Angeli cur per accidens aliquando discurrant.

Ex alio capite, ut quæst. 6. art. 3. dicebamus, longè probabilius est, Angelos posse per accidens discurrere, nèpe quando id quod ex alio coniciunt, ac intelligunt, non possunt vna & eadem notitia intelligere cum eo, vnde illud coniciunt: vel quia vna est intuitiva, & alia abstractiva, quas arbitramur non posse in vnam & eandem numero notitiam coincidere, vel aliqua alia ratione. Quia ergo Angeli non eadē notitia intuitiva, qua res creatas concipiunt, efformare possunt notitiam abstractivam, qua Deum concipiunt in ratione cuiusdam substantiæ infinitæ, omnipotentis, omnium rerum principij, &c. quasi vna notitia sit alia, sed notitia illa diuerse inter se sunt, non solum numero, sed etiam specie, realiterque inter se distinguuntur: inde est, quòd quādo ex notitia intuitiva creaturarum colligebant Deum esse, discurrebant per accidens, quatenus notitia vna diuersa erat ab alia, ab eaque efficienter producebatur, tamquam à parte causæ. Eodem modo, quando demones ex effectibus supernaturalibus, quos Christus præstabat, quosque ipsi notitia intuitiva percipiebant, ut ex resurrectione Lazari, coniciebant Christum esse verum Deum, verè discurrebant: eò quòd notitia vna non esset alia. Item quando ex effectu, aut signo externo, quod euidenter cognoscunt, coniciunt cogitationem in corde alicuius hominis, aut Angeli latentem & oclusam, videntur discurrere: quoniam notitia intuitiva effectus, aut signis externis, non videtur esse notitia abstractiva, quam de cogitatione cordis formant, imò nec illa videtur effici, & formari ex solo signo externo, quod nullatenus est eius similitudo, sed etiam ex notitia simili, quam Angelus, qui eam elicit, solet eadem de re simul habere, ut q. 57. art. 4. explicatum est. Denique quādo Angeli rem vnam ex alia coniciunt, si vtriusque in eis non potest eadem esse notitia, quacumque de causa id eueniat, discurrunt per accidens. Scio multos esse, qui nullum reparent absurdum eandem

Notitia intuitiva, & abstractiva

A notitiam simul esse intuitivam, & abstractivam comparatione diuersorum obiectorum: id tamen ad eodurum videtur, ut mihi persuaderi non possit, maxime in exemplis propositis. Quoniam quādo notitia est vnius obiecti primarij, in quo eminenter continentur alia, quæ esse possunt, nec tamen existunt, bene eadem notitia esse potest intuitiva comparatione obiecti primarij, & abstractiva, seu potius simplicis intelligentiæ comparatione eorum, quæ in eo continentur eminenter, nec existunt. Hac ratione, simplicissima cognitio diuina, simul est intuitiva comparatione obiecti primarij, & simplicis intelligentiæ comparatione creaturarum, quæ numquam existunt. Eadem ratione visio beatifica cuiusque beati penetrantis diuinam essentiam quoad effectus aliquos, qui numquam erunt, est simplicis intelligentiæ comparatione eorum. Quo loco attende, in eiusmodi euentibus, esse notitiam aliquam simplicis intelligentiæ nihil minuere de perfectione illius. Quoniam æquè bene cognoscuntur tunc effectus in obiecto primario, siue illi reuera acta existant, siue non: imò si existenter, eadem notitia, prorsus in se inuariata, esset intuitiva talium effectuum. Atque hac ratione scientia diuina, & visio beatifica comparatione earum creaturarum, quæ in diuina essentia penetrantur & numquam erunt, non minus perfecta & euidentis est, quàm si creaturæ illæ existenter. Illud præterea obserua, non valere argumentum, quòd si fides, quæ est habitus infusus non inclinans primò ad credendum hoc vel illud reuelatum, sed in genere ad credendum teuelata, potest vna numero esse speculativa & practica comparatione diuersorum, ut q. 1. dictum est, vna etiam numero naturalis notitia possit esse intuitiva & abstractiva comparatione diuersorum, quando vnum non continetur eminenter in alio, in quo solo, & ex quo solo æquè bene cognoscatur, ac si cognosceretur in seipso, actiue in rerum natura existeret.

Secundo loco D. Thomas in hoc articulo argumentatur. Quicquid potest virtus inferior, potest virtus superior: sed homo potest discurrere à causis ad effectus, aut è contra: ergo & Angelus. Respondendum est, virtutem superiorem posse, quicquid potest virtus inferior, sed non eodem modo, sed seclusa imperfectione inferioris, quando ea superiori repugnat. Vnde argumentum bene probat, virtutem superiorem cognoscere, quicquid inferior discurrendo agnoscat, etiam discursum ipsum, quem circa illam potest vis inferior texere: non tamen concludit, cognoscere illud discurrendo: quia modus ille cognoscendi est talis imperfectio in inferiori qua repugnat virtuti superiori. Vnde sicut illud argumentum non probat, Deum, qui virtus est suprema intelligens, discurrere: ita nec probat Angelos uti discursu.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Angeli intelligant componendo & diuidendo.

ONCLUSIO D. Thomæ est. Angeli non componunt, aut diuidunt. Quoniam licet intelligant ea, quæ nos componendo, & diuidendo intelligimus, compositionisque ipsas & diuisiones, quas nos formamus: nihil tamen horum intelligunt componendo & diuidendo, sed simplici intuitu. Ratio est, quoniam propter vim maximam